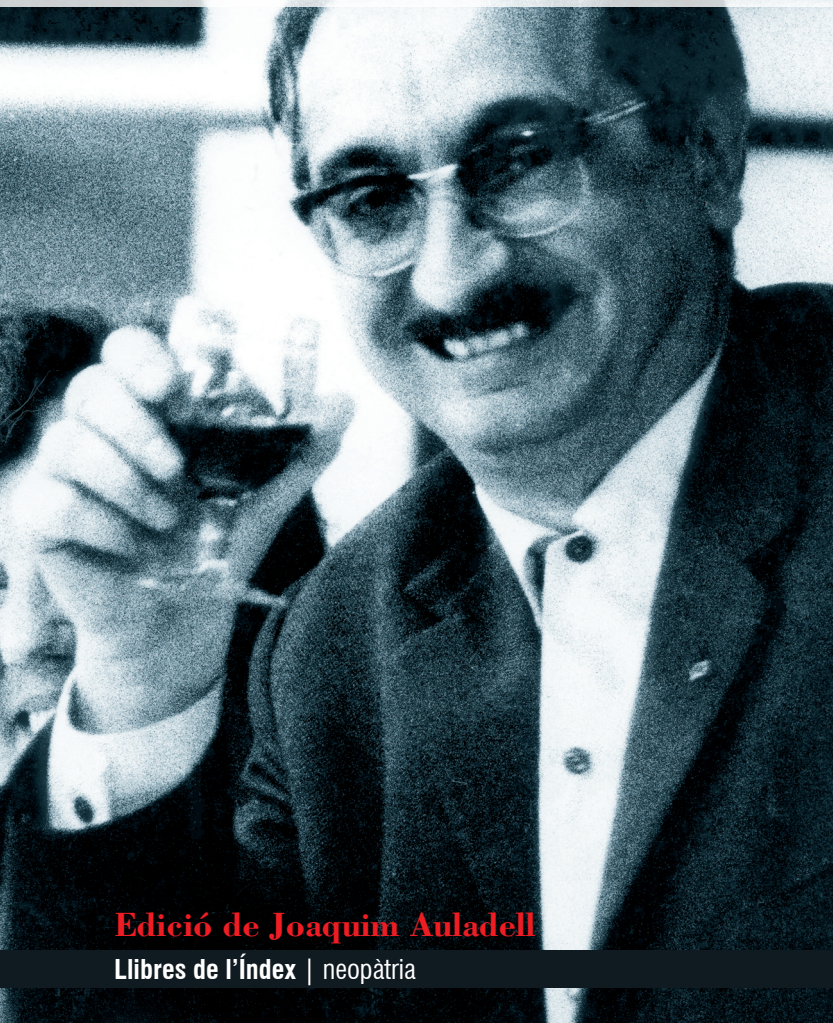

Atribuït a
JOAN FUSTER

L'APÈNDIX DE JUSTIFICACIÓ DE CATALUNYA

de Mn. JOSEP ARMENGOU

Edició de Joaquim Auladell

Libres de l'Índex | neopàtria

JUSTIFICACIÓ
DE
CATALUNYA

1958

APÈNDIX

Com el lector ha pogut comprovar, el present llibre estudia el PROBLEMA CATALÀ, i en postula unes solucions, a partir d'un enfocament parcial: a través de les seves pàgines el nom de Catalunya designa exclusivament el poble i el territori de l'antic Principat; les consideracions que s'hi fan, vénen condicionades i restringides en el seu abast per aquest mateix fet. Sens dubte, raons d'eficàcia directa, ben visibles, aconsellaven l'elecció d'un tal criteri. Adreçat en principi als catalans del Principat, calia argumentar sobretot amb dades i amb reflexions suggerides per la seva realitat immediata.

Però la NACIONALITAT CATALANA no queda reduïda en els límits geogràfics de la Catalunya estricta. El País Valencià, les Illes Balears i el Rosselló en formen part, i una part tan *essencial* —no ho oblidem mai— com el Principat. Tenim una mateixa llengua i, com deia Vicens Vives, constituïm un MÓN HISTÒRIC —i actual, afegiríem nosaltres— “...homogeni, amb una sola vivència de base i unes mateixes línies estructurals on els aspectes econòmic, social i mental...” En conseqüència, cap plantejament polític del PROBLEMA CATALÀ no podrà estimar-se com a satisfactori, si no inclou totes les terres que integren la nostra comunitat nacional.

Motius transitoris de tàctica recomanaran, en un moment determinat, que la propaganda o l'acció prenguin com a pressupost la situació particular d'una qualsevol de les nostres regions. Mai, però, això no hauria de fer-nos perdre de vista, no solament la solidaritat dels nostres interessos respectius —els de valencians, balears, rossellonesos i catalans estrictes— de cara als propòsits d'aconseguir una forma o altra de llibertat col·lectiva, sinó també, més encara, el fet d'ésser tots una sola nació, un poble únic que avui viu dispers i que cal reunir novament.

En bona lògica nacionalista, la llibertat que un dia obtinguessin totes i cada una de les parcel·les de la nostra comunitat hauria d'ésser només un estadi provisional. La meta definitiva, caldria situar-la en la integració ulterior de totes elles dins un

cos polític individualitzat. Aquest ideal podrà semblar tan difícil i remot com es vulgui. És, però, una exigència implícita en els mateixos principis doctrinals de què partim i, a més a més, implícita en l'estratègia política que als uns i als altres ens imposen les circumstàncies.

Una anàlisi prèvia

Probablement, són majoria els nostres compatriotes que encara avui es sorprenen davant l'afirmació de la unitat nacional dels Països Catalans. En el millor dels casos, predomina la idea d'existir-hi, sí, una unitat lingüística, i encara molt deteriorada per profundes escissions dialectals; però no sol ésser gaire freqüent que hom vagi més enllà d'aquesta primària i innegable constatació. És evident que mai no han faltat catalans de totes les nostres contrades, conscients i defensors d'aquella UNITAT DE PÀTRIA que ens ve donada per les realitats més profundes del nostre ésser social. Tanmateix, el sentiment particularista de cada regió ha arribat a ocultar o desfigurar els vincles unitaris més substancials, i no hi ha dubte que la mala intenció de l'enemic comú ha procurat amb totes les seves forces estimular la nostra dissensió interna.

En realitat, els Països Catalans veieren frustrada la seva normalitat nacional en el mateix moment de la seva constitució expansiva. Quan Jaume I conquista els regnes moros de València i de Mallorca, no els afegeix va l'organització estatal del Principat, sinó que els dona una organització estatal privativa. Els nous territoris adquirits en lluita contra els sarraïns van ésser repoblats primordialment amb gent que procedia del Principat. Per bé que una gran quantitat de moros continuà vivint-hi, els regnes cristians de València i de Mallorca eren, per la seva contextura demogràfica, catalans cent per cent. Això és vàlid fins i tot per al País Valencià, on, en algunes contrades, el poblament aragonès tingué una certa importància: foren les comarques catalanes del litoral les que assumiren l'hegemonia política i cultural en el regne de València i el català fou la llengua oficial de tota la regió. Les terres conquistades esdevenien d'aquesta manera una prolongació

natural del Principat, des del punt de vista ètnic, lingüístic i social. Però Jaume I no consagrà políticament aquest fet.

No és ara l'ocasió d'escatir els mòbils que induïren el rei Jaume a prendre el determini de crear un Estat valencià i un Estat insular a part; en comptes d'inserir els seus nous dominis en l'estructura política ja feta del Principat. Fossin uns o altres, el cas és que aquella divisió en regnes s'avenia perfectament amb el concepte patrimonialista de la monarquia propi de l'època. En les previsions testamentàries de Jaume I figurava, en efecte, la de repartir els seus Estats entre els seus fills, com un bon pare de família equitatiu. En el testament de 1248 havia disposat que l'infant Alfons heretés el regne d'Aragó, l'infant Pere el Principat i les Illes, l'infant Jaume el regne de València i l'infant Ferran els comtats del Rosselló. La dispersió no fou, finalment, tan desastrosa, perquè la mort eliminà, ben oportuna, dos dels hereus, Però en morir el rei l'any 1276, el Principat i els regnes de València i d'Aragó passaven a la sobirania de l'infant Pere, i el regne de Mallorca i les terres del Rosselló a la de l'infant Jaume.

El parèntesi independentista de les Illes i del Rosselló es va tancar tràgicament en 1349; Pere el Cerimoniós, obeint decisives raons geopolítiques, reincorporà a la seva corona els territoris separats por Jaume I. Un règim que avui en diem de federació havia presidit la convivència del Principat i d'Aragó d'ençà de 1137 la fórmula s'estendrà als altres Estats, i la persona del rei serà el lligam alhora efectiu i simbòlic de la comunitat. La solució, en aparença, no podia ésser més liberal: cada Estat es governava a si mateix i convergia amb els altres en les empreses superiors de la monarquia. De fet, però, això havia de comportar, a la llarga, el fraccionament de la consciència col·lectiva entre les regions catalanes.

Hem de tenir present que els homes de l'Edat Mitjana no podien donar a mots com PÀTRIA I NACIÓ el valor ni la transcendència teòrica i pràctica que nosaltres els atribuïm en l'actualitat. El màxim exponent del patriotisme o nacionalisme català medieval, és el cronista Ramon Muntaner, i la seva actitud no passa d'ésser un elemental orgull d'estirp. Si fa no fa, fins a darreries del segle XIV, ni valencians ni mallorquins

no deixen de sentir-se catalans, tan catalans com la gent del Principat. Com deia Muntaner, tots eren “...vers catalans...” i parlaven “el bell catalanesc del món...” L’afinitat de nissaga era tan pròxima, que gairebé tenia una consistència de família. Però, naturalment, aquell NACIONALISME tampoc no passava d’aquí. L’existència de les entitats estatals diferenciades havia d’esquarterar-se, tan aviat com el sentiment d’identitat “familiar” comencés a afeblir-se.

En fou un primer efecte la diversitat dels gentilicis. Per molt evident que fos la “catalanitat” racial i lingüística de valencians i mallorquins, la relació jurídico-política amb l’Estat propi els singularitzava de nom: els habitants del regne de València eren “valencians” i els del regne de Mallorca “mallorquins”. Certament, els estrangers no feien aquestes distincions i seguien anomenant “catalans” els súbdits del regne d’Aragó que parlaven català. La família valenciana dels Borja, que durant un bon tros del segle xv dominà la Roma pontifícia, no rebé dels italians altre apel·latiu que el de “catalans”. Fins i tot a l’interior dels nostres Països perdurà, per molt de temps, la convicció de la catalanitat fonamental; si en 1417 fra Anselm Turmeda diu de sí mateix que “...és de nació catalana i nascut a la ciutat de Mallorques...”, en 1539 encara Baltasar de Romaní qualifica Ausias March de “...cavallero valenciano de nació catalán...” Però, malgrat això, la tendència de valencians i mallorquins a considerar-se distints dels catalans estrictes no podia sinó accentuar-se i progressar.

Els patriotismes regionals van substituir al patriotisme unitari inicial. Alguns altres factors importants, d’altra banda, estimularen aquest començ de dispersió. Les condicions econòmiques i socials en què es desenvolupava la vida dels nostres països no eren ben bé idèntiques, i per tant, els problemes interns de cada un d’ells: responien a motivacions distintes i originaven moviments discrepants. La revolució agrària quatrecentista del Principat, per exemple, no tingué paral·lel a les Illes ni al País Valencià, com la revolta de les Germanies, comuna a aquestes dues últimes regions a principis del xvi, no en va tenir tampoc en la primera. Les reaccions de solidaritat supraregional

L'APÈNDIX DE LA JUSTIFICACIÓ DE CATALUNYA
de Mn. JOSEP ARMENGOU, atribuït a JOAN FUSTER

Primera edició: setembre de 2012

© Del pròleg Joaquim Auladell

© Foto coberta de Jordi Peñarroja

© d'aquesta edició: Ediciones de La Tempestad SL, 2012

Llibres de l'Índex®

carrer Pujades, 6 - Local 2

08005 Barcelona

Tel: 932 250 439

E-mail: info@llibresindex.com

www.llibresindex.cat

ISBN: 978-84-9400-88-7-0

Dipòsit legal: B-26.739-2012

Queda expressament prohibida, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, tant si és feta per reprografia o per tractament informàtic com per qualsevol altre mitjà o procediment. Queda igualment prohibida la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públics.